



Norsk forening for slagrammede

Faktaark

SYNSPROBLEMER ETTER HJERNESLAG

Synsproblemer er helt vanlig etter et hjerneslag. Så mange som 60 % kan være rammet. Det er mange forskjellige utslag fra små til alvorlige utslag. Dette faktaarket forklarer de forskjellige synsproblemene som kan oppstå etter et hjerneslag og hvilken behandling som er tilgjengelig.

Synsproblemer er vanlig etter et hjerneslag og det kan oppstå uten at det er andre synlige utfall. Synsproblemene kan ofte i likhet med andre utfall, rette seg selv etter en tid. Men dersom det ikke bedrer seg, kan problemene medføre at man også får problemer med å trene opp igjen andre utfall da det vil være vanskelig å bevege seg.

Synsproblemene kan også ha oppstått før du fikk slaget, for eksempel grå stær, retinopati (sykelige forandringer i netthinnen ved diabetes) og grønn stær. Synet kan også være dårlig fordi du trenger briller eller sterkere glass. Alle slagrammede bør ha en øyeundersøkelse for å se om det er synsproblemer relatert til hjerneslaget.

Hvilke synsproblemer kan skje etter et hjerneslag?

Visuelle problemer etter hjerneslaget vil være innenfor følgende kategorier:

- Tap av sentralsyn
- Synsfeltutfall
- Øyebevegelsesproblemer
- Visuell oppmerksomhetssvikt

Man kan få en eller flere av disse utfall.

Tap av sentralsyn

Tap av sentralsyn gir delvis eller helt tap av syn på ett eller begge øynene. Noen ganger er årsaken til synsproblemene at slaget har rammet selve øyet. Dette kalles retinalt slag og oppstår pga at en blodåre til øye er tilstoppet. Dersom du har fått et retinalt slag, vil du kanskje ha opplevd delvis eller helt tap av synet på et øye før slaget.

De mest vanlige synsproblemene kommer av at hjerneslaget er et resultat av en blokkert arterie i hjernen (ischemisk hjerneslag) eller pga blødning i en av årene i hjernen. Visuelle problemer etter et hjerneslag skyldes hjerneskaide og ikke skade til selve øyet.

Tap av synsfelt

Synsfeltet er hele området av hva du ser, fra rett frem til ut til sidene.

Det er flere typer av synsfeltproblemer. Det mest vanlige (ca 60 %) er homonym hemianopsi som er bortfall av halve synsfeltet. Det betyr at du kan se halvparten til høyre eller til venstre.

Andre typer kan være:

- Tap av ¼ av synsfeltet
- Tap av øvre eller nedre del av synsfeltet
- Deler av synsfeltet er borte (skotom)

Tap av synsfelt, vanligvis til en side, gjør det vanskelig å lese. Med venstresidig synsfelttap blir det vanskelig å se starten på setningene, og med høyresidig synsfelttap blir det vanskelig å lese fordi du ikke kan se fremover i teksten. Bruk av linjal vil hjelpe noe.

Hva slags behandling er mulig ved synsfelttap?

Ved tap av sentralt syn vil bruk av forstørrelsesglass hjelpe for å øke størrelsen på det man ser.

Ved perifert synsfelttap må en øyespesialist undersøke hva som er problemet før behandling starter.

- Utvidelse av synsfeltet med optiske hjelpemidler som prismer og briller
- Kompensatorisk synstrening i form av scanning-teknikker
- Gjenopptrening av synet ved å etablere nye kanaler for synsinformasjon i hjernen

Øyebevegelse problemer

Problemer med å bevege øynene etter et hjerneslag skyldes brudd i nervekontrollen og kan medføre følgende problemer:

- Svekket øyebevegelse betyr at det er problemer med å følge et bevegelig objekt. Det vil også hindre lesning og kan influere på mobiliteten da du ikke kan se deg rundt for nok.
- Ute av stand til å bevege øynene opp, ned eller sideveis. Når nervekontrollen til øye er borte vil du ha problemer med å bevege øyet korrekt og du kan få utydelig syn og dobbeltsyn (diplopi).
- Ufrivillige øyebevegelser (nystagmus). Gjenstander du ser vil stadig flytte seg noe som er både irriterende og desorienterende.
- Svekket dybdesyn. Du vil ha problemer med å bedømme avstander slik at du for eksempel tømmer vann utenfor glasset.

Hva kan man gjøre med øyebevegelse problemer?

Det er flere ting man kan gjøre. Øvelser kan øke øyebevegelsene. Prismer kan fjerne dobbeltsyn. En lapp over øyet kan eliminere trøblete dobbeltsyn, men vil bety at du bare ser på ett øye.

Visuelle forståelsesproblemer

Visuell informasjon mottatt fra øynene må prosesseres av hjernen for at du skal vite hva du ser. For eksempel å gjenkjenne farger, noen du kjenner eller forskjellige objekter.

Med visuelle forståelsesproblemer er det viktig å bruke tilpassede strategier som for eksempel andre sanser (berøring, hørsel) for å få informasjon og lære på nytt visuell gjenkjenning.

Du kan også erfare en forandring i oppmerksomhet og forståelse av tingene rundt deg. Dette kalles neglekt og er et vanlig visuell forståelsesproblem. Det er mest vanlig hos dem som har fått utfall etter hjerneslaget på venstre side av kroppen.

Visuelt neglekt er en skade som reduserer din evne til å se, lytte og bevege deg til en side. Du vil overse gjenstander og mennesker på den affiserte siden. Heldigvis er god bedring fra visuell neglekt.

Visuelle hallusinasjoner er ganske vanlig etter et brått tap av synet og kan være svært irriterende. Identifisering og forklaring av årsaken til dette vil hjelpe.

Andre øyeproblemer

Etter et hjerneslag kan det være mange andre problemer som virker inn på øyet. Svekket ansiktsmuskulatur og øyevippe muskulatur kan medføre problemer med å lukke et øye. Dette vil ofte medføre at øyet blir tørt og irriterende. Det er da viktig å behandle dette med øyedråper eller salve.

Du kan også få fotofobi (lysskyhet) slik at du må bruke solbriller.

Syn og kjøring

Mange lurer på om de fortsatt kan kjøre bil etter hjerneslaget. Å kunne kjøre bil er for mange vesentlig for god sosial fungering og dermed viktig for rehabiliteringsprosessen.

Gjenopptagelse av bilkjøring er avhengig av en tilfredsstillende bedring av eventuelle funksjonssvikt og at optimal sekundærførebygging er instituert. Dersom dette er oppfylt, kan bilkjøring gjenopptas fire uker etter hjerneslaget.

Personer som har dobbeltsyn og synsfelttap kan ikke kjøre.